

Handläggare
Maria Stigle
Telefon: 08-508 09 062**Till**
Norrmalms stadsdelsnämnd

Strategi mot våldsbejakande extremism - svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Johanna Engman
StadsdelsdirektörMaria Cameron
Administrativ chefAnne Höjer
Chef för äldre- och
socialtjänstavdelningenJohanna Hult
Chef för förskole- och
fritidsavdelningen

Sammanfattning

Norrmalms stadsdelsnämnd har fått Strategi mot våldsbejakande extremism på remiss från kommunstyrelsen. Förvaltningen anser att det är positivt att en stadsövergripande strategi tas fram som kan förtydliga stadens förhållningssätt och utgöra ett stöd för hur förvaltningarna ska arbeta med frågan.

Förvaltningen vill framhålla vikten av att strategin redovisar vilka konkreta insatser som stadsdelsförvaltningarna förväntas genomföra utöver de befintliga arbetssätt som bedrivs idag. Strategin bör utveckla vilka insatser som planeras och hanteras centralt och hur de kommer att stå i relation till stadsdelsnämndens uppdrag.

Det är också viktigt att strategin i sitt slutliga utförande skapar utrymme för förvaltningarna att anpassa arbetet efter det lokala behovet för att resultatet ska bli det förväntade.

Förvaltningen anser att strategin bör utformas så att riktlinjer och uppdrag i så stor omfattning som möjligt kan införlivas i befintliga strukturer och det befintliga arbetet med barn och unga, trygghet och säkerhet och stöd till familjer och vuxna, och inte utformas som ett eget parallellt system.

Bakgrund

Stockholms stad ska under år 2015 besluta om en stadsövergripande strategi mot våldsbejakande extremism. Norrmalms stadsdelsnämnd har därmed fått Strategi mot våldsbejakande extremism på remiss från kommunstyrelsen. I remissunderlaget beskrivs fem utgångspunkter som arbetet med den stadsövergripande strategin ska utgå ifrån. I remissunderlaget ingår även en delstrategi mot våldsbejakande extremism som socialnämnden i Stockholms stad beslutat om för egen del, som utgångspunkter för socialtjänstens arbete i frågan.

Ärendet

Stockholms stad ska värna det demokratiska samhället. En tilltagande våldsbejakande extremism utgör ett hot mot rätten för varje individ att självständigt skaffa information och kunskap, bilda sig åsikter och rätten att torgföra dessa.

Stadens agerande ska vara tydligt. Våldsbejakande extremism, var helst den visar sig ska bekämpas. Individer som i Sverige eller i andra delar av världen begår brottsliga handlingar ska ställas till svars för dessa. Rörelser som stödjer eller bejakar politiska eller religiös våldbejakande extremism ska veta att staden inte accepterar deras agerande.

Ett Stockholm som ger alla barn och ungdomar möjlighet till en bra uppväxt och förutsättningar för bra resultat i skola, möjlighet till en meningsfull fritid och vidareutbildning skapar en grund för att minska utanförskapet och därmed grogrunden för extrema rörelser.

Den stadsövergripande strategin ska ta sin utgångspunkt i följande fem riktlinjer:

1. Rekrytering till våldsbejakande extremism ska motarbetas.
2. Kunskap om våldsbejakande extremism ska öka i hela staden.
3. Staden ska utveckla samarbete med polisen.
4. Stöd ska ges för att hoppa av och långvarigt lämna destruktiva miljöer.
5. Drabbade av extremism ska få stöd och trygghet.

Socialnämnden beskriver i sin delstrategi fyra perspektiv som staden har att förhålla sig till i arbetet mot våldsbejakande extremism.

1. Främjande: Ett Stockholm som håller samman med jämnlika levnadsvillkor för barn och unga i alla stadens stadsdelsförvaltningar är en grund för att inte dras till våldsbejakande extremismmiljöer. Det främjande perspektivet understryker vikten av ett strukturellt arbete med demokratiutveckling, antirasism och mänskliga rättigheter.
2. Förebyggande: I det förebyggande arbetet ska staden fokusera på de stadsdelsområden där våldsbejakande extremism fått fäste. Staden ska agera tidigt vid misstanke om att personer deltar i våldsbejakande extremismgrupperingar. Samverkan mellan berörda aktörer behövs för att fånga upp signaler om att unga befinner sig i riskzonen.
3. Anhörigstöd: Om en person blivit aktiv i en våldsbejakande extremismgruppering, eller rest utomlands för att strida, ska familj, vänner och närstående få stöd från socialtjänst och ideell sektor.
4. Efterperspektiv: När en person vill lämna våldsbejakande extremistiska grupperingar, eller kommer hem från strider utomlands, är det avgörande med anpassade inkluderade insatser. Samarbete mellan lokala aktörer är viktigt.

För personer som deltagit i strid kan behovet av stöd även utvidgas till hälsoinsatser varför samverkan med socialtjänsten socialpsykiatri, missbruksenheter, vårdscentraler och psykiatri är viktig.

Även behov av samarbete mellan socialtjänstens försörjningsstöd, Jobbtorg och insatser från arbetsmarknadsförvaltningen avseende försörjning lyfts fram i efterperspektivet. Likaså boendefrågan och samarbete med bostadsbolagen.

Socialnämndens delstrategi beskriver vidare ansvarsfördelningen mellan de centrala nämnderna, stadsdelsnämnderna och bolagen, och understryker socialnämndens ansvar att samordna stadens sociala insatser. Också utbildningsnämndens centrala ansvar i frågan betonas. Ett centralt nätverk för omvärldsbevakning, kunskapsspridning och kompetensutveckling ska inrättas.

Samverkan med polismyndigheter och Säpo, samt med den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism, Mona Sahlin, ska också ske genom stadsledningskontoret. Den lokala nivån är dock en viktig informationskälla för säkerhetspolisen.

Delstrategin behandlar även de risker som ett arbete med våldsbejakande extremism kan innebära. Följande aspekter lyfts fram att ta hänsyn till ur ett riskperspektiv:

Värna mänskliga- och demokratiska rättigheter

Fokus ska ligga på våldshandlingen, och inte handla om att styra eller kontrollera rättigheterna av åsikts- och yttrandefrihet

Social oro

Omvärldsbevakning och proaktiva insatser med syfte att motverka social oro i staden viktigt.

Risk att grupper stigmatiseras

Ett förebyggande arbete får inte leda till att invånare stigmatiseras, så att t.ex. religiösa grupper kopplas till våldsbejakande extremism. Stadens sätt att kommunicera frågan har en viktig roll.

Risk att undergräva myndigheters legitimitet

Ansvarsfördelning och befogenheter ska vara tydliga och följas. Transparens i arbetet är viktigt för trovärdighete.

Risk för kontraproduktivitet

Arbetsätt måste kvalitetssäkras, följas upp och utvärderas så de inte är felaktiga eller kontraproduktiva. Delstrategin redogör vidare för det befintliga arbete som redan bedrivs i staden avseende arbete mot våldsbejakande extremism. I de stadsdelsförvaltningar där frågan har aktualiserats har bland annat samverkansformer skapats mellan stadsdelsförvaltning, polis, religiösa samfund, frivilligorganisationer med flera.

Vidare konstateras i delstrategin att det förebyggande arbetet för att skapa jämlika levnadsvillkor för barn och unga sker inom ordinarie verksamhet. För att kunna hantera signaler om radikaliserings och motarbeta radikaliserings krävs dock ett antal nya åtgärder enligt följande:

Säkerställa stadsövergripande koordinering

Stadsledningskontoret ska säkerställa koordinering.

Utbildning av berörda tjänstemän, och andra aktuella aktörer i frågor som gäller våldsbejakande extremism

En generell kunskapshöjning av berörda tjänstemän och aktörer.

Mobilisera stöd till anhöriga och berörda individer

Det behövs en samordning, organisation och kommunikation kring anhörigstöd för att öka tydligheten och servicen till stadens medborgare.

Lokal information/kommunikation

En tydlig och saklig information och kommunikation mellan staden och medborgarna ska eftersträvas då det finns många svårigheter och utmaningar att hantera inom fältet våldsbejakande extremism.

Utveckla samverkan/samverkansöverenskommelser

En fungerande samverkan med tydlig ansvarsfördelning samt information om vem som gör vad behövs. Det bör övervägas om denna samverkan kan kopplas till det befintliga arbetet med att ta fram samverkansavtal med polisen.

Stöd till de olika verksamheterna i staden som berörs i sitt yrkesutövande

Respektive verksamhet behöver få klarhet i sitt ansvar, samt eventuellt stöd för att kunna motsvara förväntningar.

Samarbete med andra myndigheter och civilsamhället

Andra myndigheter och övriga civilsamhället kan vara en resurs både i det förebyggande arbetet och i mer akuta sammanhang.

Internationellt samarbete och erfarenhetsutbyte

Andra länder och städer inom EU som arbetar längre med frågan kan bidra med värdefull erfarenhet.

Omvärldsbevaka sakområdet

Händelseutvecklingen är snabb inom området så en aktiv omvärldsbevakning av staden är viktig.

Media och sociala medier

En stor del av rekryteringen till våldsbejakande extremism sker via sociala medier. Det är svårt att kontrollera och agera emot. Därmed är kunskap genom omvärldsbevakning viktigt för att följa utvecklingen, men också samverkan med den nationella samordnaren, polismyndigheten och Säpo.

Stöd till föreningar och andra aktörer lokalt

Lokala föreningar ska stödjas och involveras, de kan komma i kontakt med invånare som myndigheter inte kommer i kontakt med.

Metodutveckling av ett förebyggande arbete

Metodutvecklingen behöver befästas och implementeras.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av administrativa avdelningen tillsammans med äldre- och socialtjänstavdelningen och avdelningen för förskola och fritid på Norrmalms stadsdelsförvaltning.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ser vinster med att en stadsövergripande strategi tas fram som kan förtydliga stadens förhållningssätt gentemot våldsbejakande extremism. Strategin kommer att utgöra ett stöd för hur förvaltningarna ska arbeta med frågan. En klarlagd uppdrags- och ansvarsfördelning mellan stadsledningskontoret, centrala nämnder och stadsdelsnämnder är viktigt för verksamheterna i arbetet med att utveckla de egna rutiner som behövs för att hantera ärendet.

För en likvärdig hantering av frågan i staden är det viktigt att strategin redovisar vilka konkreta insatser som stadsdelsförvaltningarna förväntas genomföra utöver de befintliga arbetssätt som bedrivs idag, som till exempel arbete med unga i riskmiljöer. Strategin bör utveckla vilka insatser som planeras och hanteras centralt och hur de kommer att stå i relation till stadsdelsnämndens uppdrag. Exempelvis behövs ett förtydligande om vilken beredskap stadsdelsförvaltningarna förväntas ha utifrån den aktuella, lokala situationen, vilken typ av omvärldsbevakningen som ska bedrivas centralt i staden, och vilket ansvar som tilldelas stadsdelsnämnd respektive de mest berörda verksamheterna. Strategin behöver tydliggöra vilka direktiv som avser alla förvaltningar, oavsett hur den lokala lägesbilden ser ut i frågan.

Strategin behöver hitta en balans mellan tydliga riktlinjer och en flexibilitet som tillåter ett agerande utifrån den faktiska lokala lägesbilden. Det är viktigt för verksamheterna att veta vad som till exempel avses med uppsökande verksamhet, stöd till anhöriga eller vilket stöd stadsförvaltningen ska bidra med till civilsamhället. Det är också viktigt att strategin i sitt slutliga utförande skapar utrymme för förvaltningarna att anpassa arbetet efter det lokala behovet för att resurser inte ska missriktas.

Om flera av de centrala förvaltningarna arbetar med frågan, respektive stadsledningskontoret, är det av värde om det i strategin lyfts fram *en* ingång, en utpekad kontakt för stadsdelsförvaltningarna, vid behov av såväl stöd i specifika akuta frågor som generell kunskapshöjning.

Förvaltningen ser ett värde i att staden satsar på utbildning och kunskapshöjande insatser för ökad förståelse för vad som leder till att individer söker sig till våldsbejakande extremism, hur beteenden och tendenser till att delta i dessa former av grupperingar upptäcks och hur det kan förebyggas.

Utbildningsinsatserna bör omfatta samtliga stadsdelsförvaltningar, även de som idag inte berörs av rekrytering till våldsbejakande extremism i större (känd) utsträckning. Fokus bör främst ligga på de tjänstemän och aktörer som i första hand berörs av frågan, till exempel de som kommer i kontakt med barn och ungdomar.

Det är bra att stadsledningskontoret och de centrala förvaltningarna får i uppdrag att koordinera och ansvara för samordning av omvärldsbevakning och samverkan med till exempel Säpo och den nationellt utsedda samordnaren mot våldsbejakande extremism. Hur och under vilka skeden den lokala kunskapen ska förmedlas vidare till dessa samverkanspartners behöver framgå av strategin. Även ett centralt initierat nätverk/mötesforum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan stadsdelsförvaltningarna skulle kunna ha ett stort värde.

Förvaltningen vill framhålla att strategin bör utformas så att riktlinjer och uppdrag i så stor omfattning som möjligt kan införlivas i befintliga strukturer. Det finns redan väl utarbetade strukturer och rutiner för verksamheternas befintliga arbete med till exempel barn och unga i riskmiljöer, trygghet och säkerhet och stöd till familjer och vuxna, samt även en samverkansöverenskommelse mellan förskola, skola, fält- och fritid och socialtjänst. För att strategin mot våldsbejakande extremism inte ska bli ett eget parallellt system är det viktigt att det utformas med hänsyn till de befintliga organisationerna i stadsdelsförvaltningarna.

Förslaget att beakta möjligheten att utarbeta samverkanskanaler med polisen inom ramen för de lokala samverkansavtalen är bra. Stadsdelsförvaltningarna har fått i uppdrag att utveckla kontaktytor och samarbetsformer med sin kommunpolis via de lokala samverkansavtalen. Det är förslagsvis där som den naturliga kopplingen mellan stadsdelsförvaltning och polismyndighet bör

ligga även avseende kunskapsutbyte och samverkan i arbete mot våldsbejakande extremism. Den lokala problembild som ska tas fram som underlag till samverkansavtalets handlingsplan skulle kunna inbegripa frågan om förekomst av våldsbejakande extremism. Utifrån den aktuella problembilden kan sedan samverkansgrupper som särskilt behandlar frågan om våldbejakande extremism utformas inom ramen för avtalet om ett behov konstateras. Det vore önskvärt om samverkansformer utvecklas i de forum där det brottsförebyggande arbetet redan bedrivs. Även samverkan och utveckling av kontaktytor mot religiösa samfund och ideella föreningar bör kunna införlivas i befintliga strukturer, exempelvis i det lokala trygghets- och säkerhetsrådet. En koppling bör även göras mellan strategin och stadens program för trygghet och säkerhet inklusive stadens riktlinjer för brottsförebyggande arbete.

Bilagor

1. Remiss om Strategi mot våldbejakande extremism
2. Socialnämndens strategi mot våldsbejakande extremism